

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Sub qua specie virtutis contineatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

parte oblecti: quia scilicet obiectum hoc scilicet offensa, ut re-
compenfabilis per actum proprium, &c. non requirit propriam
uirtutem. Quod ex duobus apparet. primo, ex eo quod inter ho-
mines obiectum hoc laudabili actu uoluntario attingitur, ut pa-
ter, cum is, qui aliquem offendit, humiliat se illi, confitendo se

pote ordinans eas ad finem suum) actus a charitate procedens po-
test etiam ad aliam specialem uir-
tutem pertinere. si ergo in actu
poenitentis consideretur sola di-
splicentia peccati praeteriti, hoc
immediate ad charitatem pertinet,
sicut & gaudere de bonis praeter-
itis: sed intentio operandi ad
deletionem peccati praeteriti, re-
quirit specialem uirtutem sub
charitate.

AD SECUNDUM dicendum,
quod poenitentia habet quidem
realiter generalem materiam,
in quantum respicit omnia pec-
cata: sed tamen sub ratione speci-
ali, in quantum scilicet sunt e-
mendabilia per actum hominis
cooperantis Deo ad suam iustifi-
cationem.

AD TERTIUM dicendum,
quod qualibet uirtus specialis
formaliter expellit habitum uir-
tutis oppositi: sicut albedo expellit
nigredinem ab eodem subiecto:
sed poenitentia expellit omne pec-
catum effectiue, in quantum ope-
ratur ad destructionem peccati,
prout est remissibile ex diuina
gratia homine cooperante,
unde non sequitur,
quod sit uirtus
generalis.

Ad euidentiam huius difficultatis recolendum est, quod non
uertitur in dubium, an actus poenitentiae sit actus laudabilis &
uirtuosus: sed an exigat uirtutem specialem, ita quod habitus eius
sit uirtus distincta a reliquis uirtutibus. Et mihi quidem uide-
tur, quod non sit uirtus distincta propter primas rationes alla-
tas ex parte subiecti, sed quod actu, poenitentiae est actus reli-
gionis: quod ut clarius percipiatur, distingue duos actus poeni-
tentiae: alterum, ad recompenfandum offensam alterum, ad recom-
penfandum indulgentiam, nam peccando, & Deum offendimus,
& nobis plus indulsimus, quod fas erat, & primum quod est praeci-
puum in poenitentia, uocatur satisfacere quo ad culpam, sed in sa-
tisfacere quo ad penam. Horum autem actuum (ut ex his quae
inter homines uidemus ad diuinam ascendamus) primus consistit
in tribus, scilicet displicentia de offensa, confessione peccati, & sub-
missione sui ad offensum: cum his enim tribus recurrit homo ad
hominem pro uenia. Et si his non placatur offensus, nulla re-
stat res uia obtinendi reconciliationem offensi. Secunda au-
tem satisfactio consistit in luendo poenam, ut clare patet. Ex
his autem ad diuinam reconciliationem ascendendo, eadem
tria sufficere credimus ad diuinam misericordiam prouocan-
dam. Horum autem nullum aliam uirtutem quam charitatem reli-
gionemque requirit, nam displicentia offensa in Deum, actus est
charitatis cuius est gaudere, & complacere in bono diuino. Con-
fessio autem peccati non solum exterior, sed etiam interior, actus

est religionis absque alia uirtute media imperatus rationi, cuius
est enumerare peccatum. Submissio autem sui ad Deum, religio-
nis actus est, nec aliquid addit ratio poenitentiae, nisi causam, scilicet
bet pro offensa, sicut ratio gratitudinis addit pro beneficio. Et p-
batur ratione, quia religionis actus est quod excellentiam diuinam,
nostramque subiectionem ad Deum prosequitur: sed uterque i-
storum actuum scilicet interior confessio, & uoluntaria submissio in
utroque professione consistit. Nam qui confitetur Deo
aduersus se in uultu submittendo se & confessione & submissio-
ne subiectionem suam facetur, simul & excellentiam diuinam, cui se submittit, cuius
excellensissima omni potentia parcendo
manifestatur, cuique proprium est mitere
ri semper, & parceri.

ARTICVLVS III.

Vtrum uirtus poenitentiae sit species iustitiae.

AD TERTIUM sic proceditur.
Videtur quod uirtus poenitē-
tia non sit species iustitiae. Iusti-
tia enim non est uirtus theologi-
ca, sed moralis, ut in secunda par-
te patet: poenitentia autem uide-
tur esse uirtus theologica, quia ha-
bet Deum pro obiecto: satisfacit
enim Deo, cui etiam reconcili-
at peccatorem. ergo uidetur,
quod poenitentia non sit species iustitiae.

¶ 2 Preter. Iustitia cum sit uirtus
moralis consistit in medio: sed
poenitentia non consistit in me-
dio, sed in quodam excessu, se-
cundum illud Hierem. 6. Luctum
unigeniti fac tibi plandum ama-
rum, ergo poenitentia non est spe-
cies iustitiae.

¶ 3 Preter. Duae sunt species iusti-
tiae (ut dicitur in quinto Ethico-
rum *) scilicet distributiua & co-
mutatiua: sed sub neutra uidetur
poenitentia contineri: ergo uide-
tur quod poenitentia non sit spe-
cies iustitiae.

¶ 4 Preter. Sup illud Luc. sexto Bea-
ti qui nunc fletis, dicit gl. * ecce

guimus Auctorem, quoniam uerum est, poenitentiam esse specia-
lem uirtutem, latiori uocabulo utendo. Nec hoc mirum uideatur alio-
cui: aut non uili in doctrina Auctoris, quoniam in praecedenti libro
simile quid apparet, dum posita est uirginitas specialis uirtus, quae
tamen non est, nisi religio determinata ad tam excellentem ma-
teriam. Reliquus uero actus poenitentiae scilicet satisfacere quo
ad poenam, potest poni actus religionis imperatus mediante uir-
tute iudicantiae iustitiae participatae in subditio. ita quod peccator
puniat se quasi iudicem Dei uindicantem. Potest etiam poni actus
religionis immediate, pro quanto religio ipsa debet poenam
exoluit, ut participatur satisfactio debita a filio seruoque domino
ac patri: hoc enim iustum secundum quid religio attendit inter
hominem & Deum, cum iustum simpliciter esse nequeat.

Potes autem percipere hanc quoque satisfactionem spectare
ad religionem, ex eo quod nonnullus cultus est diuinae excellentiae
ex nostra subiectione, ut uoluntarie huiusmodi poenas offeram
ei pro usurpatis contra aut preter uoluntatem diuinam. Et haec
de hac difficultate dicta sufficiant: prosequemur in sequentibus
tractatum de poenitentia, ea dicendo quae stant cum utraque opi-
nione, scilicet quod poenitentia sit una uirtus per se distincta a reliquis,
& quod poenitentia coincidat cum religione totaliter aut princi-
paliter, & cum iustitia forte uindicantia seu commutatiua,
quo ad actum secundarium.

¶ Super questionis octingestae prima articulum tertium.

IN articulo 3. tria aduertenda occurrunt. primum est de actu poenitē-
tia, an contineatur sub commutatiua iustitia. Secundum est, an
sistat in commutatiua iustitia.

Tertium est, an reddat, & quale simpliciter, uel secundum acceptationem
Dei tantum. Et primum quidem pp. Seco. qui in 4. sent.
dist. 14. q. 2. posuit actum poenitentiae esse actum iustitiae punitiue,
quae distinguitur contra iustitiam commutatiuam: tenuit enim
poenitentem, ut ministrum iudicis punire se, ut culpa ordinetur
per poenam, ac per hoc cum actus iudicis sit iudicare, seu uelle

Intra 4. art.
4. dicitur
1. art. 4. dicitur
2. dicitur
3. dicitur
4. dicitur
5. dicitur
6. dicitur
7. dicitur
8. dicitur
9. dicitur
10. dicitur
11. dicitur
12. dicitur
13. dicitur
14. dicitur
15. dicitur
16. dicitur
17. dicitur
18. dicitur
19. dicitur
20. dicitur
21. dicitur
22. dicitur
23. dicitur
24. dicitur
25. dicitur
26. dicitur
27. dicitur
28. dicitur
29. dicitur
30. dicitur
31. dicitur
32. dicitur
33. dicitur
34. dicitur
35. dicitur
36. dicitur
37. dicitur
38. dicitur
39. dicitur
40. dicitur
41. dicitur
42. dicitur
43. dicitur
44. dicitur
45. dicitur
46. dicitur
47. dicitur
48. dicitur
49. dicitur
50. dicitur
51. dicitur
52. dicitur
53. dicitur
54. dicitur
55. dicitur
56. dicitur
57. dicitur
58. dicitur
59. dicitur
60. dicitur
61. dicitur
62. dicitur
63. dicitur
64. dicitur
65. dicitur
66. dicitur
67. dicitur
68. dicitur
69. dicitur
70. dicitur
71. dicitur
72. dicitur
73. dicitur
74. dicitur
75. dicitur
76. dicitur
77. dicitur
78. dicitur
79. dicitur
80. dicitur
81. dicitur
82. dicitur
83. dicitur
84. dicitur
85. dicitur
86. dicitur
87. dicitur
88. dicitur
89. dicitur
90. dicitur
91. dicitur
92. dicitur
93. dicitur
94. dicitur
95. dicitur
96. dicitur
97. dicitur
98. dicitur
99. dicitur
100. dicitur

infigere penam pro peccato, qui est actus iustitiae vindictivae, idem actus erit in poenitente, tamquam exequente contra se ipsum vindictivae a iudice statutam. Secundum vero dubium motum est propter Durand. distinctione 24 articulo 2. ubi ponit poenitentiam esse idem quod iustitia commutativa: quia ordinat hominem ad alterum, sicut Deum in ratione debiti propter offensam. Verum autem moveretur propter Scot. ubi supra qualio. 3. tenentem, quod aequale ex natura rei possit reddi, ita quod poena esset aequalis culpa, ut sic culpa sufficienter ordinatur propter poenam. Ad horum evidentiam notandum est primo, quod Auditor loquitur de poenitentia, ut est recompensatio Deo, tam pro culpa quam pro poena. Scotus vero solum poenae rationem habuit nec posuit poenitentiam ad reconciliandum Deum offensum, sed solummodo ad puniendum culpam commissam. unde adverte secundo, quod Auditor posuit poenitentem, ut alterum extremum respectu Dei: Scotus vero posuit poenitentem in utroque extremo dum ponit ipsum ex una parte, ut ministrum iudicis vindicantem, & ex altera parte ponit ipsum ut ream, in qua sit iudicatus, constituendo equalitatem poenae ad culpam, & propterea non est mirum, si variis dicantur ab istis. Verum ut diligentius perspicuum fuerit, & praecipuus poenitentiae actus consideratus fuerit, apparebit quod prima poenitentiae intentio est operari ad reconciliationem offensam per recognitionem peccati, & submissionem sui, iuxta illud, Dixi, confitebor adversum me in iustitiam meam domino, & tu remisi mihi impietatem peccati mei. ubi impie-

prudentia, qua ostenditur, quam haec terrena sint misera, & quam beata caelestia: sed si recte actus poenitentiae, ergo poenitentia magis est species prudentiae, quam iustitiae. SED CONTRA est, quod Aug. * dicit in lib. de poenitentia, Poenitentia est quaedam dolentis vindicta, semper puniens in se quod dolet commississe: sed vindictam facere pertinet ad iustitiam: unde Tullius * in sua Rhetorica ponit vindictivam unam speciem iustitiae, ergo videtur, quod poenitentia sit species iustitiae. RESPONDEO Dicendum, quod (sicut supra dictum est) poenitentia non habet, quod sit virtus specialis ex hoc solo, quod dolet de malo perpetrato (ad hoc enim sufficeret charitas) sed ex eo, quod poenitens dolet de peccato commisso, in quantum est offensae Dei, cum emendationis proposito. Emendatio autem offensae contra aliquem commissae, non fit per solum cessationem offensae, sed exigit ulterius quaedam recompensatio, quae habet locum in offensam in alterum commissis, sicut & retributio, nisi quod recompensatio est ex parte eius, qui offendit (utpote cum satisfactione) retributio autem est ex parte eius, in quem est offensae commissa. Vtrumque autem ad materiam iustitiae pertinet: quia utrumque est commutatio quaedam, unde manifestum est, quod poenitentia secundum quod est virtus, est pars iustitiae, sciendum tamen est, quod secundum Philosophum * in 5. Ethicorum dupliciter dicitur iustum, scilicet simpliciter & secundum quid. simpliciter quidem iustum, est inter aequales, eo quod iustitia est aequalitas quaedam, quod ipse vocat iustum politicum vel civile, eo quod omnes civis aequales sunt, quantum ad hoc, quod immediate sunt sub principe, sicut liberi existentes. Iustum autem dicitur secundum quid dicitur, quod est inter illos, quorum unus est sub potestate alterius: sicut servus sub domino, filius sub patre, uxor sub viro. Et tale iustum consideratur in poenitentia. unde poenitens recurrit ad Deum, cum emendationis proposito, sicut servus ad dominum, secundum illud Psalm. 122. Sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum, ita oculi nostri ad dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri. & sicut filius ad patrem, secundum

illud Luc. 15. Pater peccavi in caelum & coram te. & sicut uxor ad virum, secundum illud Hier. 3. Fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit dominus. AD PRIMUM ergo dicendum, quod (sicut in 5. Ethic. * dicitur) iustitia est virtus ad alterum. Ille autem, ad quem est iustitia, non dicitur esse materia iustitiae, sed magis res quae distribuuntur, vel commutantur: unde & materia poenitentiae non est Deus, sed actus humani quibus Deus offenditur vel placatur: sed Deus se habet, sicut ille, ad quem est iustitia. Ex quo patet, quod iustitia non est virtus theologica: quia non habet Deum pro obiecto, sed materia. AD SECUNDUM dicendum, quod medium iustitiae est aequalitas, quae constituitur inter illos, inter quos est iustitia, ut dicitur in 5. Ethic. * In quibusdam autem non potest perfecta aequalitas constitui propter alterius excellentiam: sicut inter patrem & filium, inter Deum & hominem, ut Philosophus, * dicit in 8. Ethic. unde in talibus ille, qui est deficiens, debet facere quicquid potest. nec tamen hoc erit sufficiens simpliciter, sed solum secundum acceptionem superioris. & hoc significatur per excessum, qui attribuit poenitentiae. AD TERTIUM dicendum, quod sicut est commutatio quaedam in beneficiis (cum scilicet aliquis pro beneficio recepto gratiam rependit) ita etiam est commutatio in offensis, cum aliquis pro offensa in alterum commissa, vel iniuste punitur, quod pertinet ad vindictivam iustitiam, vel voluntarie recompensat emendam, quod pertinet ad poenitentiam, quae respicit personam peccatoris, sicut iustitia vindictivae personam iudicis. unde manifestum est, quod utraque sub iustitia commutativa continetur. AD QUARTUM dicendum, quod poenitentia licet sit directe species iustitiae, comprehendit tamen quodammodo ea, quae pertinent ad omnes virtutes. in quantum enim est iustitia quaedam hominis ad Deum, oportet quod participet ea, quae sunt virtutum theologiarum, quae habent Deum pro obiecto. unde poenitentia est, cum fide passionis Christi, per quam iustificamur a peccatis, & cum spe veniae, & cum odio vitiorum, quod pertinet ad charitatem. in quantum vero est virtus moralis, participat aliquid prudentiae, quae est directiva omnium moralium virtutum: sed ipsa ratione

tatem dicit, non poenam monstrans per hoc, quod huiusmodi sui ipsius accusatio apud Deum remissioni offensae cooperatur, ut pote ad illa ordinata. Et hinc sequitur, quod poenitens, ut poenitens, non tenet personam ministri & rei: sed rei tantummodo non puniendi tantum, sed principalis reconciliandi per proprium opus ad divinam misericordiam accedentis. Unde ad primum dubium dicitur, quod licet poenitentia quo ad actum secundarium, qui est solutio poenae, sit forte actus iustitiae vindictivae, quia tamen vindicta sit secundum aequale iustitiae commutativae, ex hoc ipso non excluditur iustitia commutativa, sed includitur, sicut genus includitur in specie: nec enim aliter distinguitur vindictiva contra commutativam, nisi sicut species distinguitur a genere. Ad secundum vero dubium dicitur quod cum inter Deum & hominem non sit iustum simpliciter: sed secundum quid, non videtur erudite dictum, quod poenitentia coincidit cum iustitia absolute. Nec ratio allata hoc infert: quoniam oportet addere, quod reddi debet aequale, quod hic non salvatur. Ad tertium autem dicitur, quod in aequo laboramus, quoniam nos de aequali ad totum quod debetur ex peccati ratione, loquimur, & dicimus non posse reddi aequale Deo. Ille vero de aequali ad solum poenam temporalem, quae post reconciliationem solvenda restat, loqui videtur, quam aequalitate fieri posse non videtur negandum. cum Iob dicat, Vtinam appenderetur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior in statera, quasi arena maris, haec grauior apparetur.

* li. 5. ca. 1. no longe a fine co. 5.

Alia poenitentia.

* li. 5. ca. 2. & 3. fo. 3.

li. 8. ca. 1. 5.

Supra

iustitie non solum habet id quod iustitie est, sed etiam ea que sunt temperantia & fortitudinis, in quantum scilicet ea, que delectationem causant, ad temperantiam pertinent, uel terrorem incutiunt, quem fortitudo moderatur, in commutationem iustitie ueniunt. & secundum hoc ad iustitiam pertinet, & abstinere a delectabilibus, quod pertinet ad temperantiam & sustinere dura, quod pertinet ad fortitudinem.

Super questionis octauae simaginta articulum quartum

ARTICVLVS IIII.

Utrum uoluntas sit proprie subiectum penitentia.

In articulo intelligitur nouit, quod iustitia est uoluntas suum unicuique tribuens, ita poenitentia est uoluntas tribuens Deo ius suum pro peccato contra eum commissum. est enim (sive sit idem quo i. religio. sive non) talis uoluntas: quoniam pars est iustitie, que in actu uoluntatis consistit. Red dicit autem poenitentia Deo ius suum pro offensa, confitendo, detestando, ac submitiendo se peccato. Deo ius suum: hoc enim est, equale secundum quid, quod ab nomine reddi potest: quo ad poenam uero attingendo se.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod subiectum penitentia non sit proprie uoluntas. Poenitentia enim est tristitia species: sed tristitia est in concupiscibili, sicut & gaudium. ergo penitentia est in concupiscibili.

¶ 2 Præ. Penitentia est uindicta quaedam sicut Aug. * dicit in li. de poenitentia: sed uindicta uidetur ad irascibilem pertinere, quia ira est appetitus uindictæ. ergo uidetur, quod poenitentia sit in irascibili.

¶ 3 Præ. Præteritum est proprium obiectum memoria, secundum Philosophum * in lib. de Memoria: sed poenitentia est de præterito, ut dictum est ergo poenitentia est in memoria sicut in subiecto.

¶ 4 Præ. Nil agit ubi non est: sed poenitentia excludit peccatum ab omnibus uiribus animæ. ergo poenitentia est in qualibet uirgine, & non in uoluntate tantum.

SED CONTRA. Penitentia est sacrificium quoddam, secundum illud psalm. 50. Sacrificium Deo spiritus contribulatus: sed

offerre sacrificium est actus uoluntatis, secundum illud psalm. 53. Voluntarie sacrificabo tibi. ergo poenitentia est in uoluntate.

RESPONDEO. Dicendum, quod de poenitentia dupliciter loqui possumus. Vno modo, secundum quod est passio quaedam: & sic cum sit species tristitie, est in concupiscibili sicut in subiecto. Alio modo, secundum quod est uirtus: & sic, sicut dictum est, * est species iustitie. Iustitia autem (ut in secunda parte habitum est) habet pro subiecto appetitum rationis, qui est uoluntas: unde manifestum est, quod poenitentia, secundum quod est uirtus, est in uoluntate sicut in subiecto, & proprius eius actus est propositum emendandi Deo illud, quod contra eum commissum est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de poenitentia, sicut, quod est passio.

AD SECVNDVM dicendum, quod uindictam appetere ex passione de alio, pertinet ad irascibilem: sed appetere uel facere uindictam ex ratione de se uel de alio, pertinet ad uoluntatem.

AD TERTIVM dicendum, quod memoria est uis apprehensua præteriti poenitentia autem non pertinet ad uis apprehensiuam, sed ad appetitiuam, quæ præsup-

ponit actum apprehensiuum, unde poenitentia non est in memoria: sed præsupponit eam.

AD QVARTVM dicendum, quod uoluntas (sicut in prima parte habitum est *) mouet omnes alias potentias animæ: & ideo non est inconueniens, si poenitentia in uoluntate existens, aliquid in singulis potentias animæ operetur.

ARTICVLVS V.

Utrum principium poenitentia sit ex timore.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod principium poenitentia non sit ex timore.

Poenitentia enim incipit in displicentia peccatorum: sed hoc pertinet ad charitatem, ut supra dictum est. * ergo poenitentia magis oritur ex amore, quam ex timore.

¶ 2 Præ. Ad poenitentiam homines prouocantur per expectationem regni caelestis, secundum illud Matth. 3. & 4. Poenitentiam agite, appropinquabit enim regnum caelorum: sed regnum caelorum est obiectum spei. ergo poenitentia magis procedit ex spe, quam ex timore.

¶ 3 Præ. Timor est quidam actus interior hominis poenitentia autem non uidetur in nobis esse ex opere hominis, sed ex opere Dei, secundum illud Hier. 31. postquam conuertisti me, egi poenitentiam. ergo poenitentia non procedit ex timore.

SED CONTRA est, quod Isa. 26. dicit, sicut quæ concepit, cum appropinquauerit ad partum, dolens clamat in doloribus suis. sic factus sumus, sicut per poenitentiam, & postea subditur secundum aliam litteram. A timore tuo domine concepimus, & quasi parturimus, & peperimus spiritum salutis, id est, poenitentia salutaris, ut per præmissa patet. * ergo poenitentia procedit ex timore.

RESPONDEO. Dicendum, quod de poenitentia loqui possumus dupliciter, uno modo quantum ad habitum: & sic immediate a Deo infunditur sine nobis principali ter operantibus, non tamen sine nobis dispositiue cooperantibus per aliquos actus. alio modo possumus loqui de poenitentia quantum ad actus, quibus Deo operanti in poenitentia cooperamur. quorum actuum primum principium est Dei operatio conuertentis cor, sicut illud Thren. ultim. Conuerte nos domine ad te, & conuertemur: secundus actus est motus fidei; tertius est motus timoris seruilis, quo quis timore suppliciorum a peccatis retrahitur: quartus actus

Super questionis octauae simaginta articulum quintum & sextum.

In articulo 5. & 6. simul ne fallaris nouit intelligens, actus, quibus Deo in poenitentia cooperantur esse actus procedentes a uirtute poenitentia. Hoc in falsum est cum nullus actus illi, scilicet qui sine charitate esse possunt, præcedant poenitentiam, ut est uirtus & tamen sunt actus boni, quibus Deo cooperantur ad poenitentiam consequendam. Nec te turber actus timoris seruilis, quoniam pro timore poenitentiam sumitur, & est bonus, & non pro timore poenitentiam tantum.

In eodem articulo 6. dubium occurrit ex Scot. & Durand. an poenitentia sit uirtus acquisita. Nam Scotus ubi supra, questio. 3. tenet poenitentiam esse uirtutem acquisitam, quia uoluntas ex frequentatis actibus poenitentia potest generare in se habitum inclinatum ad similes actus, & ille erit uere uirtus: quia rebus rationi conformis. Et amplius sentit, quod potest esse informis: quia potest manere cum peccato mortali. Durand. autem ubi supra negat ipsam esse uirtutem infusam, quia nulla talis est præter theologicas.

Ad huius evidentiam sciendum est, quod esse uirtutem infusam, contingit dupliciter, uel per se, uel per accidentem. Per se quidem uirtus infusa est, quæ nec ex natura, nec ex acquisitione, sed sola infusione haberi potest, ut charitas. Per accidentem autem est, quæ ex suo genere nata est acquiritur, sed accidit quod in hoc sit infusa, ut cum

4. di. 14. q. 3. ar. 3. q. 1. per to. & q. 4. cor.

In li. de uera & falsa poenitentia. c. 8. a medio. 10. 4.

Ca. 10. 2.

Ar. proced. 1. 2. q. 1. 6. ar. 6.

ad illud. c. 1. ar. 1. q. 1. c. 8. q. 2. ar. 1. q. 1.

ex q. 1. ar. 6.